

Handläggare
Ann-Sofie Crona
Telefon: 08-50805209

Till
Hässelby-Vällingby
stadsdelsnämnd
2024-06-13

Svar på remiss av motion om inför boendeval för äldre - med LOV som regel för vård- och omsorgsboenden

Svar remiss kommunstyrelsen, rotel VI, dnr KS 2023/1115.

Förvaltningens förslag till beslut

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd är remissinstans för motionen *Inför boendeval för äldre – med LOV som regel för vård- och omsorgsboenden* av Jan Jönsson, liberalerna (L).

Inom särskilt boende finns i dag tre driftsformer, stadens kommunala egenregiverksamheter, kommunala boenden som drivs på entreprenad enligt Lagen om offentlig upphandling (LOU) och fristående boenden som drivs enligt Lagen om valfrihetssystem (LOV). Jan Jönsson skriver att Liberalernas mening är att dessa tre former som regel bör ersättas med en enda, LOV.

Inom Hässelby-Vällingbys stadsdelsområde finns ett vård- och omsorgsboende i egen regi och fyra boenden som drivs i privat regi enligt LOV.

Förvaltningen anser att äldre ska få en omsorg efter sina behov av god kvalitet. Äldreomsorgen i Stockholms stad ska präglas av självbestämmande, individualisering och valfrihet. Det finns för och nackdelar med LOV. Fördelen med LOV är att invånare har större makt att själv välja utförare. Nackdelen är att kommunen får sämre kontroll över verksamheten och har svårare att säkra kvaliteten, verksamheten kan inte tacka nej till en person som väljer boendet vilket kan få konsekvenser för den enskilde samt för övriga boende i verksamheten.

Bakgrund

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd är remissinstans för motionen *Inför boendeval för äldre – med LOV som regel för vård- och omsorgsboenden* av Jan Jönsson, liberalerna (L).

Kommunstyrelsens remiss inkom till stadsdelsförvaltningen den 11 mars 2024 och ska besvaras senast den 6 augusti 2024. Övriga remissinstanser är Stadsledningskontoret, Stadsbyggnadsnämnden, Äldrenämnden, Kungsholmens stadsdelsnämnd och Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Ärendet

Inom särskilt boende finns i dag tre driftsformer:

- stadens kommunala egenregiverksamheter
- kommunala boenden som drivs på entreprenad enligt Lagen om offentlig upphandling (LOU)
- fristående boenden som drivs enligt Lagen om valfrihetssystem (LOV)

Jan Jönsson skriver att Liberalernas mening är att dessa tre former som regel bör ersättas med en enda, LOV.

LOV trädde i kraft den 1 januari 2009. Lagen gäller för kommuner och regioner när de inrättar valfrihetssystem för hälsovård- och socialtjänster. Det är frivilligt för kommuner att införa valfrihetssystem men obligatoriskt för regionerna inom primärvården.

Oavsett om en upphandlande myndighet gör en upphandling enligt LOU eller inför ett valfrihetssystem enligt LOV måste de krav och villkor som ska gälla fastställas i ett upphandlingsdokument (LOU) eller i ett förfrågningsunderlag (LOV). I en upphandling enligt LOU ska upphandlingsdokumentet annonseras i en registrerad databas. Den leverantör som lämnat det mest förmånliga anbudet vinner upphandlingen och tilldelas kontrakt. I ett valfrihetssystem enligt LOV ska förfrågningsunderlaget löpande annonseras. Kontrakt tecknas sedan kontinuerligt med leverantörerna vartefter deras ansökningar blir godkända. Alla leverantörer som lämnar in en ansökan som uppfyller de krav och villkor som framgår av förfrågningsunderlaget ska godkännas och bli leverantör i valfrihetssystemet. Den enskilde väljer sedan en leverantör av de som är anslutna till valfrihetssystemet.

Inom Hässelby-Vällingbys stadsdelsområde finns ett vård- och omsorgsboende i egen regi och fyra boenden som drivs i privat regi enligt LOV.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för äldreomsorg. Ärendet har presenterats för pensionärsrådet 2024-04-15. Pensionärsrådet har tillfrågats gällande deras synpunkter på remissens frågeställning och uppger vid möte i april att de är tveksamma till LOV för särskilt boende då de inte kan se konsekvenserna av LOV istället för LOU.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Antalet äldre personer över 65 år beräknas öka och i takt med det ökar även behovet av äldreomsorg. För att säkra tillgången på äldreomsorg behöver nya innovativa lösningar tas fram för att säkra en resurseffektiv omsorg i det egna hemmet.

Förvaltningen anser att äldre ska få en omsorg av god kvalitet. Äldreomsorgen i Stockholms stad ska präglas av självbestämmande, individualisering och valfrihet. Inom Hässelby-Vällingby stadsdelsområde finns idag vård- och omsorgsboenden i både egen regi, på entreprenad och i privat regi. Det finns en möjlighet för den äldre som beviljats vård- och omsorgsboende att välja mellan boenden i kommunal eller privat regi, både inom stadsdelsområdet och i staden.

Det finns för och nackdelar med LOV och LOU. Fördelen med LOV är att medborgare har större möjlighet att själv välja utförare. Nackdelen är att stat och kommun inte får samma tillsyn och kontroll över verksamheten. I teorin ska företagen konkurrera med kvalitet inom LOV, men det finns även risk att det sker en överetablering och att oseriösa aktörer får ett större fäste. Inom LOV får inte en verksamhet tacka nej till en person som väljer boendet vilket kan få konsekvenser för den enskilde samt för övriga boende i verksamheten.

LOU ger bättre kontroll över vilken tjänst det allmänna betalar för men innebär också mindre valfrihet för brukaren då färre alternativ upphandlas generellt än vid LOV. En offentlig upphandling ska gå till den leverantör som lämnat det mest förmånliga anbudet och tilldelas kontrakt.

Det finns en risk att den enskilde saknar kunskap och förmåga att förstå verksamhetens inriktning och förmåga att tillgodose olika behov vilket kan medföra att den enskilde väljer ett boende som inte tillgodoser behovet. Inom LOV får inte biståndshandläggaren rekommendera verksamheter utan endast vägleda och informera den enskilde om olika inriktningar och verksamheter. Verksamheter inom LOV kan inte tacka nej vilket kan påverka både den enskilde och övriga boenden om fel val av boende görs. Även om stöd och

information ges, riskerar ett stort antal utförare medföra svårigheter för den enskilde att göra ett aktivt och medvetet val. Vid införande av ett ickevalsalternativ behöver då hänsyn tas till lediga platser, kunskap om den enskildes behov och övriga boendes behov samt eventuellt närhetsprincipen.

Inom de kommunala verksamheterna finns en uppbyggd samverkan kring äldre med sammansatta behov, exempelvis äldre med ekonomiska problem, missbruk eller som utsätts för våld i nära relation. Målgrupper med olika behov behöver kunna tillgodoses inom ramen för LOV.

En nyetablering av ett boende för äldre tar lång tid, flera år, från planering till inflyttning. Vid LOV behöver man säkra upp så att verksamheter inte går i konkurs eller läggs ned utan lång framförhållning.

Kommunen ansvarar för att kärnverksamheterna ska kunna fortsätta att fungera även vid extraordinära händelser samt ansvarar för att det finns tillgång till platser efter behov. Om LOV införs kan det bli en överetablering av verksamheter vilket kan medföra att ett antal verksamheter står med tomma platser som riskerar nedläggning. Det blir svårare att planera utifrån behov.

I socialstyrelsens undersökning *Vad tycker de äldre om äldreomsorgen?* från 2023 framgår ingen signifikant skillnad i nöjdhet mellan brukare inom särskilt boende i kommunal regi eller privat regi i Hässelby-Vällingby stadsdelsområde. På frågan *Hur nöjd eller missnöjd är du sammantaget med ditt äldreboende?* har 74 procent inom kommunal regi och 75 procent inom privat regi lämnat positiva svar (mycket nöjd eller ganska nöjd).

Förvaltningen vill lyfta fram att den vård- och omsorg som ges ska vara lika kvalitativ för den enskilde oavsett avtalsform och att verksamhetsuppföljningar för att säkra kvalitén bör göras på samma grunder oavsett avtalsform.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen

Toni Mellblom
Stadsdelsdirektör
Hässelby-Vällingby
stadsdelsförvaltning

Marie Lissäng
Avdelningschef
Hässelby-Vällingby
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Motion om inför boendeval för äldre – med LOV som regel för vård- och omsorgsboenden.
2. Följebrev Motion om inför boendeval för äldre – med LOV som regel för vård- och omsorgsboenden

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Toni Mellblom, Stadsdelsdirektör	2024-05-29
Marie Lissäng, Avdelningschef	2024-05-20